

bernium lwowskim, w której cytowany okólnik opatrzony jest datą 14 kwietnia 1782 r.¹¹.

„Poważną usterkę” pracy stanowi wg Recenzenta „odmienna o kilka tysięcy ... suma wiernych ... 1 136 435 a nie 1 139 436” (s. 14) — te kilka tysięcy to błąd zecerzski i korektorski (139 zamiast 136 — 9 zamiast 6), którego nie trudno się tu dopatrzeć. Niestety błędów tego rodzaju jest więcej, jak słusznie na str. 15 i 16 zauważył Recenzent. W czasie korekty podpisany sporządził dłuższy ich wykaz wraz z szeregiem korektur do wydawanych dokumentów. Niestety — nie zostały one w druku uwzględnione; opuszczono nawet całkowicie przypisy do dokumentów, dopiero później wydrukowano je gremialnie przy końcu. (por. str. 170—174). Nie jest natomiast szczęśliwe „prostowanie” przez Recenzenta przyp. 13 ze str. 45; przypis ten bowiem nie jest wyjaśniającym, jak chce recenzja, ale porównawczym i liczby podane w nim są zgodne z informacjami cytowanego Rocznika. Błędne są tedy „korekty” Recenzenta, który „poprawia” porównawcze liczby Rocznika na dane, zaczerpnięte z Dobrowolskiego (s. 16).

Inną „poważną usterką” pracy to „niezaznaczenie wielkości diecezji po rozgraniczeniu w r. 1880” (s. 14). Tymczasem na str. 85 podają szczegółowo stan diecezji w r. 1879 (przed rozgraniczeniem), zaś na str. 95 omawiam szczegółowo (ilość wiernych, kapłanów, parafii i dekanatów) teren odstąpiony 20 I 1880 diec. krakowskiej. Odnośnie trudności nr 2 ze str. 14, wysuniętej przez Recenzenta, należy wyjaśnić, że dane Dobrowolskiego dotyczą najpóźniej roku 1820 i są zaczerpnięte z państwowych danych statystycznych (Archiwum b. c. k. Namiestnictwa we Lwowie), podczas gdy dane podane przez Balickiego dotyczą roku 1830 i są oparte o schematyzmy kościelne. Co do problemu „czy ma być rok 1785, czy 1783” (s. 16) wyjaśniam, że rok 1785 jest datą papieskiej erekcji diecezji, której uposażenie zgodnie z informacją podaną w „Dziejach” zostało szczegółowo opisane przez bullę z r. 1785; rok zaś 1783 datą cesarskiej erekcji diecezji i ten został wymieniony w piśmie gubernialnym w cytowanym przypisie. Informacja Recenzenta jakoby w r. 1826 „zniesiono diecezję tyniecką” (s. 13) jest niezgodna z tenorem bulli papieskiej z r. 1826, która mówi tylko o zniesieniu siedziby bpa i katedry w Tyńcu: diecezja w tych samych granicach pozostała nadal ta sama, a tylko zmieniły się miejsce stolicy biskupiej i kościół katedralny (zob. Dzieje, s. 160).

Ks. Bolesław Kumor

¹¹ Archiwum Diecezjalne w Przemyślu, nr 88 Litterae et edicta Excel. Gubernii ad Illustr. ac. R. D. de Kierski episcopum Premisliensem tempore revindicationis Regnorum Galiciae et Lodomeriae emanatae, vol. III nr 546. (s. 74—75).

Ważniejsze wydarzenia w polskim życiu katolickim

(1 maj — 31 grudzień 1960 r.)

KS. PRYMAS W CENTRALNEJ KOMISJI PRZYGOTOWAWCZEJ SOBORU

Ojciec Św. Jan XXIII powołał Centralną Komisję Przygotowawczą do przyszłego Soboru, której zadaniem będzie koordynowanie prac wszystkich 10 Komisji Soborowych. W skład tej Komisji Centralnej wchodzi 45 kardynałów, 25 arcybiskupów, 7 biskupów, opat-prymas benedyktynów, przełożeni generalni zakonu jezuitów i franciszkanów oraz 4 patriarchów Obrządków Wschodnich. Wśród członków Komisji Centralnej znajduje się Ks. Kardynał S. Wyszyński Prymas Polski. Nadmienić należy, że Komisja Centralna pozostaje pod osobistym przewodnictwem papieża.

KAZANIE KS. PRYMASA W MALBORKU

Dnia 18 sierpnia br. Ks. Kardynał S. Wyszyński Prymas Polski wygłosił okolicznościowe kazanie w kościele Św. Jerzego w Malborku w związku z przekazaniem kopii Obrazu NMP Częstochowskiej z diecezji warmińskiej do gdańskiej. W kazaniu swym Ks. Prymas podkreślił doniosłość Grunwaldu, tak dla Kościoła, jak i dla Ojczyzny. W

krótkich słowach naszkicował rolę, jaką spełnia kopia Obrazu Pani Jasnogórskiej przy scalaniu Ziemi Zachodnich z Macierzą. Następnie zachęcił do ufności i zjednoczenia się w modlitwie pod opieką Królowej naszej. Z nawiedzeniem nie kończy się życie Maryjne, ale trzeba dochować wierności Krzyżowi, Ewangelii i Maryi. „Dochodzą do Was — mówił Ks. Prymas — odgłosy pogroźek, które nieprzyjazny człowiek z dalekiego Zachodu, dufny w swe siły i butny, miota pod adresem naszej ziemi ojczyznej i naszej wolności. Może w niej jedno serce wstąpi wtedy lęk: co z nami będzie? Patrząc na zamki wyniosłe, gdzie gnieździła się pycha, ufająca w żelazo i stal. Gdzie są ci, którzy z tych zamków władali potęgą przemocy i nienawiści? Nie ma po nich śladu!... A na ziemi naszych praocjów, wdarłej nam siłą, Bóg posiał złocistą pszenicę waszych serc i uczuć, waszej wiary i miłości! Na gruzach nienawiści wzrasta Boża miłość. To jest zwycięstwo! A zarazem, Dzieci Najmilsze, to jest przyczyna naszego niezamąconego pokoju. Bądźcie więc spokojne i ufne! Bóg rządzi narodami, a nie taka czy inna wola ludzka. Bóg szanuje ludzką wolę, ale tylko dobrą wolę. Bądźcie więc spokojne!”

ARENDZIE KS. PRYMASA I BISKUPÓW W SPRAWIE POMOCY DLA POWODZIAN

Kłęska powodzi, która w drugiej połowie lipca br. nawiedziła nasz kraj, dotknęła, choć w nierównym stopniu, całe społeczeństwo. Biskupi polscy zwrócili się z gorącym apelem do społeczeństwa katolickiego z prośbą o pomoc dla nieszczęśliwych ofiar powodzi. Ks. Kardynał S. Wyszyński, Prymas Polski skierował w dniu 1 sierpnia wezwanie do całego społeczeństwa. Za jego przykładem poszli i inni Księża Biskupi. W tym samym dniu zaspelował do duchowieństwa i wiernych swej diecezji Ks. Bp K. Pękala, wikariusz kapitulny diecezji tarnowskiej, na olaszarce której powódź wyrządziła największe szkody, aby wszyscy w miarę możliwości spieszyli z ofiarną pomocą. Również Ks. Abp A. Baraniak wezwał podległe mu duchowieństwo i lud do gorliwego niesienia pomocy ofiarom powodzi. Prasa katolicka poświęciła sprawom powodzi szereg artykułów.

POLSCY KSIĘŻA BISKUPI W KOMISJACH SOBOROWYCH

W sierpniu br. papież Jan XXIII mianował członków i konsultorów poszczególnych Komisji Soborowych. Wśród nich znajdują się następujący Biskupi polscy: Ks. Abp E. Baziak — mianowany konsultorem Komisji Soborowej dla Spraw Dyscypliny Kleru i Wiernych; Ks. Bp B. Kominek — konsultorem Komisji Soborowej dla Spraw Apostolstwa Świeckich; Ks. Bp T. Zakrzewski i Ks. Bp K. Kowalski — konsultorami Komisji Soborowej dla Spraw Liturgicznych. Ponadto do Komisji Soborowej dla Spraw Dyscypliny

Sakramentów powołany został audytor Roty Rzymskiej Ks. Infulat B. Filipiak, a Ks. Pralat A. Deskur (wywodzący się z arch. krakowskiej), mianowany sekretarzem Referatu Prasowego.

NOWI BISKUPI W POLSCE

Sekretariat Prymasa Polski podał w dniu 14 maja br. komunikat o mianowaniu przez Ojca Św. Jana XXIII — Ks. Mgra Ignacego Jeża, kapłana diecezji katowickiej, dyrektora Niższego Seminarium Duchownego w Katowicach, drugim biskupem sufraganiem dla Gorzowa. Ks. Bp Ignacy Jeż urodził się 31 lipca 1914 r. w Radomyślu Wielkim w pow. mieleckim (diec. tarnowska). Szkołę średnią ukończył w Katowicach i w r. 1932 wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego diecezji katowickiej. Studia teologiczne ukończył na Wydziale Teologicznym UJ w Krakowie w r. 1937, ze stopniem magistra teologii z zakresu historii Kościoła w Polsce. W tym roku otrzymał także święcenia kapłańskie. W latach 1937—1942 pracował jako wikariusz parafii NMP w Chorzowie-Batorym. W r. 1942 aresztowany przez Gestapo, został zesłany do obozu koncentracyjnego w Dachau, gdzie przebywał aż do zakończenia wojny. Po uwolnieniu w kwietniu 1945 r. pracował przez rok w polskim ośrodku duszpasterskim w Goepingen k. Stuttgartu, skąd powrócił do diecezji katowickiej w r. 1946. Tutaj pełnił różne funkcje. Najpierw pracował jako profesor w gimnazjum Św. Jacka, następnie był dyrektorem tegoż, a po przekształceniu gimnazjum w Niższe Seminarium Duchowne, jego dyrektorem. Równocześnie był profesorem na kursie wstępnym Wyższego Seminarium Duchownego w Katowicach.

Dom centralny i Instytut Teologiczny Księża Misjonarzy w Krakowie

Z UROCZYSTOŚCI WINCENTYŃSKICH W KRAKOWIE NA STRADOMIU
Ks. Prymas w otoczeniu Księża Biskupów, Profesorów i studentów Instytutu Teologicznego (wrzesień 1960 r.)

PONTYFIKALNA MSZA ŚW.
celebrowana przez Prymasa Polski J. Em. Ks. Kard. Stefana Wyszyńskiego
w kościele Księża Misjonarzy w Krakowie na Stradomiu

KSIĘŻA BISKUPI W CZASIE PONTYFIKALNEJ MSZY ŚW. KS. PRYMASA
Siedzą od lewej: Ks. Arcybiskup Eugeniusz Baziak, Księża Biskupi Bolesław Kominek, Karol Pękala, Karol Wojtyła, Wincenty Urban, Julian Groblicki

Konsekracja Ks. Bpa Jeża odbyła się w katedrze gorzowskiej w dniu 5 czerwca br. Dokonał jej Ks. Kardynał S. Wyszyński, Prymas Polski, współkonsekratorami byli: Ks. Bp W. Pluta, ordynariusz gorzowski i Ks. Bp B. Kominek, ordynariusz wrocławski. W uroczystościach konsekracyjnych wzięło udział ok. 50 księży oraz liczne rzesze wiernych.

Ojciec Św. Jan XXIII przychylił się do prośby Ks. Abpa E. Baziaka, Administratora Apostolskiego archidiecezji krakowskiej, mianował drugim biskupem sufraganiem archidiecezji krakowskiej, Ks. Dra Juliana Groblickiego, profesora teologii pastoralnej w Wyższym Seminarium Metropolitalnym w Krakowie, nadając mu tytułarną stolicę biskupią w Filadelfii (Arabia). Ks. Bp Julian Groblicki urodził się 14 grudnia 1908 r. w Bieżanowie k. Krakowa. Po ukończeniu gimnazjum im. B. Nowodworskiego w Krakowie wstąpił do krakowskiego seminarium duchownego. Studia wyższe ukończył na Wydziale Teologicznym UJ i w r. 1933 otrzymał święcenia kapłańskie. Przez rok pracował w charakterze wikariusza w Czarnym Dunajcu, a następnie w r. 1934 wyjechał na dalsze studia do Rzymu, które uwieńczył stopniem doktora teologii na Papieskim Uniwersytecie Angelicum. Po powrocie z Rzymu był wikariuszem parafii Św. Szczepana w Krakowie, a od r. 1939 przez kilka lat osobistym sekretarzem Ks. Kardynała A. Sapięhy. W czasie okupacji niemieckiej został mianowany profesorem Wyższego Seminarium Metropolitalnego w Krakowie, a obowiązki swe pełnił aż do chwili obecnej. Po wojnie był również asystentem na Wydziale Teologicznym UJ. Oprócz tego pracował w Sądzie Metropolitalnym w Krakowie jako obrońca węzła mał-

żeńskiego przy równoczesnym pełnieniu obowiązków egzaminatora synodalnego i cenzora ksiąg religijnych. Konsekracja Ks. Bpa Groblickiego odbyła się w katedrze wawelskiej w niedzielę dnia 18 września br. Konsekratorem był Ks. Abp E. Baziak, zaś współkonsekratorami Ks. Bp F. Barda ordynariusz przemyski i Ks. Bp K. Wojtyła sufragan krakowski. W uroczystości konsekracyjnej wzięła udział kapituła metropolitalna krakowska, przedstawiciele innych kapituł diecezjalnych, ponad dwustu księży, przełożeni i przełożone zakonów i zgromadzeń zakonnych oraz liczni wierni. Archidiecezja krakowska po raz pierwszy w swych dziejach otrzymała drugiego biskupa sufragana.

POLAK BISKUPEM W MEKSYKU

Ojciec Św. Jan XXIII mianował Polaka, O. Artura Szymańskiego, franciszkanina, rektora seminarium duchownego w Tampico w Meksyku, Biskupem-koadiutorem diecezji San Andres Tuxtla.

ODNOWIENIE I WYKOŃCZENIE FASADY KOŚCIOŁA KSIĘŻY MISJONARZY W KRAKOWIE NA STRADOMIU

Kościół Księży Misjonarzy w Krakowie na Stradomiu wybudowany w latach 1719—1728 wg projektu K. Bazanki nie miał do naszych czasów wykończonej fasady. Inicjatywę uzupełnienia brakujących elementów fasady wysunęły obecne władze Zgromadzenia Misji, z ramienia których nadzór miał Ks. Stanisław Kałczyński. Opracowany przez inż. prof. dra S. Murczyńskiego projekt uwzględniał kilka rozwiązań: 1 — próba dokończonowania tympanu; 2 — utrwalenie istniejącego stanu;

3 — zamknięcie fasady trójspadowym dachem bez tympanonu. Na posiedzeniu Komisji Konserwatorskiej pod przewodnictwem prof. A. Bochnaka dnia 4 lutego 1959 r. przyjęto rozwiązanie pierwsze. Wykonaniem projektu zajął się prof. dr W. Zinn. Inżynier mgr M. Jelonkiewicz prowadził kierownictwo budowy. Przedsiębiorstwo inżyniera K. Miszurki wykonało roboty murarskie. Prace kamieniarskie wykonały warsztaty szkoleniowe Technikum Górniczego Odkrywkowego pod kierownictwem W. Hłasko. Mgr L. Ludwikowski, konserwator miejski, pełnił nadzór konserwatorski. Prace przy elewacji zostały ukończone w sierpniu 1960 r.

Z WINCENTYŃSKICH UROZYSTOŚCI JUBILEUSZOWYCH

W głównych ośrodkach religijnych naszego kraju, a zwłaszcza w stolicach diecezji odbyły się w roku 1960 uroczystości związane z 300-letnią rocznicą śmierci Świętych Założycieli Wincentego a Paulo Patrona miłosierdzia chrześcijańskiego i Ludwika de Marillac. Zamieszczamy w naszym wydawnictwie chronologiczny przegląd tych uroczystości. Zaznaczamy, że przegląd nasz jest niepełny, gdyż nie wszyscy przelali nam sprawozdania.

DOM CENTRALNY POLSKIEJ PROWINCJI ZGROMADZENIA KSIĘŻY MISJONARZY W KRAKOWIE NA STRADOMIU

Jubileusz 300-lecia śmierci Św. Wincentego a Paulo nabrał szczególnie uroczystego charakteru w Domu Centralnym polskiej prowincji Zgromadzenia Księża Misjonarzy w Krakowie na Stradomiu. W dniach 24—27 września br. zostało odprawione uroczyste triduum z udziałem kilku Księża Biskupów z Ks.

Kardynałem S. Wyszyńskim Prymasem Polski na czele. Oto program uroczystości:

Sobota 24 IX godz. 18 — Pontyfikalne Nieszpory — Ks. Bp J. Groblicki Sufragan krakowski. Kazanie — Ks. Bp K. Pękala Wikariusz kapitulny z Tarnowa.

Niedziela 25 IX godz. 8 — Wotywa — Ks. Wizytator J. Baron C. M. Kazanie — Ks. Bp P. Gołębowski Sufragan sandomierski; godz. 10 — Suma pontyfikalna — Ks. Bp P. Gołębowski. Kazanie — ks. Bp K. Kowalski Ordynariusz chełmiński; godz. 18 — Msza pontyfikalna — Ks. Bp K. Kowalski. Kazanie — Ks. Bp J. Jaroszewicz Sufragan kielecki.

Poniedziałek 26 IX godz. 8 — Wotywa — Ks. F. Arciszewski z Sydney (Australia); godz. 10 — Suma pontyfikalna — Ks. Bp J. Groblicki. Kazanie — Ks. M. Stark C. M.; godz. 18 — Msza pontyfikalna — Ks. Bp B. Kominek Ordynariusz wrocławski. Kazanie — Ks. Bp W. Urban Sufragan wrocławski.

Wtorek 27 IX godz. 8 — Wotywa — Ks. Bp W. Urban; godz. 10 — Suma pontyfikalna — Ks. Kard. S. Wyszyński Prymas Polski. Kazanie — Ks. Bp B. Kominek.

Przed rozpoczęciem pontyfikalnej sumy w imieniu polskiej prowincji Zgromadzenia Księża Misjonarzy powitał Ks. Prymasa — Ks. Wizytator J. Baron. Na sumie byli obecni: Ks. Abp E. Baziak, Księża Biskupi: K. Pękala, B. Kominek, K. Wojtyła, W. Urban i J. Groblicki, Ks. Inf. F. Machay oraz wyśi przelożeni męskich zakonów i zgromadzeń miasta Krakowa. Zakończenie triduum odbyło się w kościele parafialnym Św. Piotra i Pawła przy ul. Grodzkiej. Godz. 18 — Msza pontyfikalna — Ks. Bp K. Wojtyła. Kazanie — Ks.

Kardynał S. Wyszyński. Obecni byli: Ks. Abp E. Baziak, Księża Biskupi: K. Pękala, W. Urban i J. Groblicki oraz kapituła metropolitalna krakowska.

Należy zaznaczyć, że śpiewy w czasie wszystkich uroczystości wykonywał chór alumnów Zgromadzenia Księża Misjonarzy pod dyrekcją Ks. Prof. K. Mrowca i Ks. Prof. J. Weissmanna.

W dniu 28 września o godz. 7 Ks. Prymas odprawił w Domu Centralnym prowincji krakowskiej SS. Miłosierdzia przy ul. Warszawskiej Mszą św. i wygłosił okolicznościowe kazanie. Następnie odwiedził chore siostry i dom nowicjacki. O godz. 9.30 Ks. Kardynał zwiedził bibliotekę Instytutu Teologicznego Księża Misjonarzy. Następnie Ks. Prof. Schletz oprowadził Ks. Prymasa po Wystawie 300-lecia misjonarzy w Polsce. Po czym odbyło się spotkanie Ks. Prymasa z profesorami i alumnami Instytutu Teologicznego. Na spotkaniu tym przemawiali: Rektor Ks. W. Prądzyński, alumn M. Kruk oraz Ks. Kardynał-Prymas.

WYSTAWA 300-LECIA MISJONARZY W POLSCE

W dniach 24 IX — 1 X br. w ramach Wincentyńskich uroczystości jubileuszowych w Instytucie Teologicznym w Krakowie na Stradomiu w sali im. Ks. K. Michalskiego była otwarta Wystawa ilustrująca działalność misjonarzy w Polsce i ich wkład w kulturę polską na przestrzeni 300 lat. Otwarcia wystawy dokonał Ks. Wizytator J. Baron w towarzystwie Ks. Bpa K. Kowalskiego. Całość ekspozycji reprezentowanych na wystawie została podzielona na działy. Oto tytuły poszczególnych działów: 1 — Rękopis listów Św. Wincentego do Polski pisanych oraz

najstarsze rękopisy misjonarzy polskich; 2 — Biografie Św. Wincentego a Paulo ze szczególnym uwzględnieniem prawnie wszystkich żywotów Świętego w jęz. polskim; 3 — Historia misjonarzy w Polsce; 4 — Prace naukowe napisane przez misjonarzy polskich, a przede wszystkim przez profesorów Instytutu Teologicznego; 5 — Czasopisma wydawane przez misjonarzy w Polsce; 6 — Podręczniki używane w seminariach duchownych prowadzonych przez misjonarzy z specjalnym podkreśleniem tych, których autorami są misjonarze polscy; 7 — Wybitni kaznodzieje polscy ze Zgromadzenia Księża Misjonarzy; 8 — Utwory muzyczne napisane przez misjonarzy polskich; 9 — Wydawnictwa popularne i dewocyjne (modlitewniki, mszałiki, śpiewniki); 10 — Siostry Miłosierdzia w Polsce (prace w jęz. polskim o Św. Ludwice de Marillac, prace o Cudownym Medaliku oraz historia Sióstr w Polsce). Stosunkowo największą była na wystawie pozycja książkowych (ok. 2000). Z innych należy wymienić wykresy i tabele, podające statystykę misjonarzy w świecie i w Polsce, mapy rozwoju terytorialnego polskiej prowincji Zgromadzenia. Dość bogato była reprezentowana ikonografia Św. Wincentego, począwszy od najstarszych obrazów z XVII w., a skończywszy na szkicach współczesnych. Można również było oglądać portrety Księża Wizytatorów: P. Śliwickiego, J. Jakubowskiego, K. Słomińskiego oraz wybitniejszych działaczy m. in. Ks. K. Michalskiego Rektora UJ, pędza Pautscha. Wystawę zorganizował Ks. Prof. A. Schletz, redaktor „Naszej Przeszłości”, a stronę graficzną i dekoracyjną wykonała M. Adamska. Wystawę zwiedziło m. in. Ks. Prymas S. Wyszyński, Księża Biskupi: K. Kowalski, P. Gołę-

biowski, J. Jaroszewicz i W. Urban oraz prof. Jobert z Grenoble.

KS. PRYMAS W REDAKCJI „NASZEJ PRZESZŁOŚCI”

27 września o godz. 16 odbyło się spotkanie Ks. Prymasa z redakcją i współpracownikami „Naszej Przeszłości”. Ks. Prymas-Kardynał powitał redaktor Ks. A. Schletz, podkreślając wielką życzliwość Ks. Prymasa dla wydawnictwa oraz zrozumienie dla badań nad historią Kościoła w Polsce. Odpowiadając Ks. Prymas z wielkim naciskiem podkreślił aktualność i potrzebę prac podejmowanych przez „Naszą Przeszłość” w „starannym rejestrowaniu wszystkiego, co zasługuje na pokazanie ad doctrinam nostram”, szczególnie w okresie, gdy naród polski przygotowuje się do Millenium. Ks. Prymas wyraził również swoje uznanie dla trudnej pracy redakcji i współpracowników, gorąco zachęcając do badań nad początkami chrześcijaństwa w Polsce. W spotkaniu wzięli udział m. in. Księża Biskupi: K. Pękala i W. Urban oraz Ks. Wizytator J. Baron.

TARNÓW

W dniach 16—18 września w kościele Księży Misjonarzy w Tarnowie odprawiono uroczyste triduum ku czci Św. Wincentego a Paulo w 300 rocznicę śmierci. W uroczystościach tych wzięli udział Księża Biskupi z Tarnowa: K. Pękala i M. Blecharczyk. Uroczyste nieszpory w pierwszy dzień triduum odprawił Ks. Bp M. Blecharczyk, a kazanie wygłosił Ks. A. Niedziela C. M. z Warszawy. W niedzielę 18 września sumę celebrował Ks. Infulat J. Bochenek, w czasie której kazanie wygłosił Ks. Bp K. Pękala, podkreślając potrze-

bę miłosierdzia katolickiego w życiu jednostki i parafii. Uroczyste nieszpory konkluzyjne odprawił Ks. Wizytator J. Baron.

POZNAŃ

Główna uroczystość w archidiecezji poznańskiej odbyła się dnia 27 września w archikatedrze w Poznaniu. W tym dniu wieczorem sumę pontyfikalną celebrował Ks. Abp A. Baraniak metropolita poznański. Kazanie wygłosił Ks. Pralat G. Mizgalski. Po uroczystej celebrze przemówił Ks. Arcybiskup. W swoim orędziu pasterskim nakreślił Ks. Abp silne więzy łączące Poznań i archidiecezję ze Zgromadzeniem Księży Misjonarzy oraz Sióstr Miłosierdzia. „Wszystko co Boże przetrwa na wieki — mówił Ks. Abp. — Tak i przetrwało dzieło Jaluźnika świata, Św. Wincentego a Paulo. Mimo wojen i kataklizmów dziejowych, mimo okupacji i obozów śmierci — dzieło wincentyńskie przetrwało, gdyż właśnie wśród tych wszystkich nieszczęść, które nawiedziły naszą ojczyznę, najnowocześniejsza była działalność Synów i Córek Św. Wincentego a Paulo... Czasy dzisiejsze — mimo tylu osiągnięć w różnych dziedzinach życia — nie zdołały jednak wykreślić z programu biedy i nędzy ludzkiej. Przeto Św. Wincenty a Paulo chodzić będzie nadal po ulicach i domach, po zaułkach i chatkach naszej ojczyzny, tuląc do serca swego płaczące sieroty, łagodząc ból cierpiącym i pocieszając strapionych”.

KATOWICE

Diecezjalna uroczystość z rącej jubileuszu Św. Wincentego została połączona z XVI Tygodniem Miłosierdzia.

ZAKOŃCZENIE ROKU JUBILEUSZOWEGO W WARSZAWIE

Miejscem tych uroczystości była katedra Chrystusa Króla w Katowicach. Przez cały tydzień od 2—9 X 1960 r. głoszone kazania na temat miłosierdzia chrześcijańskiego. W niedzielę dn. 9 X sumę odprawił Ks. Kanonik Adamczyk, kazanie zaś wygłosił Ks. F. Jerominek rektor śląskiego seminarium duchownego. O godz. 14 rozpoczęło się uroczyste nabożeństwo konkluzyjne z udziałem Ks. Bpa J. Bieńka sufragana katowickiego. W czasie nabożeństwa wygłoszono 6 konferencji. M. in. Ks. Rektor Jerominek wygłosił konferencję na temat: Św. Wincenty a Paulo — 300-setna rocznica jego śmierci — nasz wzór do naśladowania możliwy i konieczny. Przemówił również Ks. Biskup, który wypunktował główne myśli Listu Episkopatu Polski z okazji 300-setnej rocznicy śmierci.

WROCŁAW

Uroczystość jubileuszową na terenie Wrocławia w sposób szczególnie podniosły obchodziła parafia Św. Anny we Wrocławiu-Oporowie, przy której duszpasterstwo sprawują kapłani ze Zgromadzenia Księży Misjonarzy. W dniach 18—20 XI 1960 r. odprawiono uroczyste triduum z kazaniem. W piątek dnia 18 XI Mszę św. odprawił Ks. Pralat H. Kocylowski, a zamiast kazania odczytano list papieża Jana XXIII do generala Misjonarzy Ks. W. Slattery. W dniu następnym Mszę św. odprawił Ks. Pralat J. Marcinkowski Wikariusz Generalny archidiecezji wrocławskiej. Odczytano pismo Ks. Kardynała S. Wyszyńskiego — Dobre oczy nad nami.

W niedzielę sumę pontyfikalną celebrował Ks. Bp A. Wronka sufragana wrocławski. Kazanie na temat: Św. Wincenty w swej epoce i dzisiaj — wygłosił Ks. Kanonik A. Oberc.

Zakończenie roku jubileuszowego ku czci Świętych Wincentego a Paulo i Ludwika de Marillac w 300-rocznicę śmierci odbyło się dnia 20 XII 1960 r. w kościele Św. Krzyża w Warszawie. Uroczystość ta została poprzedzona nowenną od dnia 11 XII. Główne nabożeństwo było odprawiane codziennie godz. 19. Kazania w czasie nowenny głosił Ks. T. Serzysko C. M. Nowennę rozpoczął Ks. Kardynał S. Wyszyński Prymas Polski. Po odprawieniu pontyfikalnej Mszy św. Ks. Prymas przemówił do licznie zgromadzonych wiernych, podkreślając w oparciu o historię zaśluzi Księży Misjonarzy i Sióstr Miłosierdzia. Poniedziałek 12 XII celebrował — Ks. Bp J. Lorek; wtorek — Ks. Pralat W. Miziołek rektor metropolitalnego seminarium duchownego w Warszawie; środa — Ks. Kan. M. Kliszko; czwartek — Ks. Kan. W. Wojewódzki; piątek — Ks. Pralat T. Kaulbersz; sobota — Ks. Pralat M. Jankowski; niedziela — Ks. Bp W. Majewski sufragana warszawski; poniedziałek — Ks. Infulat S. Mystkowski; wtorek 20 XII zakończenie nowenny — Ks. Bp Z. Chormański sekretarz Episkopatu Polski i sufragana warszawski.

KONSEKRACJA ARCHIKATEDRY WARSZAWSKIEJ

W dniu 9 czerwca br. Ks. Kardynał S. Wyszyński Prymas Polski w asyście Księży Biskupów Sufraganów Warszawskich W. Majewskiego i J. Modzelewskiego dokonał konsekracji archikatedry Św. Jana Chrzciciela w Warszawie. Wstępne ceremonie konsekracyjne odbyły się poprzedniego dnia wieczorem. Archikatedra warszawska najstarsza

świątynia stolicy została odbudowana ze zniszczeń wojennych wspólnym wysiłkiem duchowieństwa, wiernych oraz władz państwowych i konserwatorskich. W uroczystościach konsekracyjnych wzięli udział: Ks. Abp Baraniak metropolita poznański, Księża Biskupi Sufragani z Gniezna L. Bernacki i J. Czerniak, Ks. Bp Z. Choromański sekretarz episkopatu Polski, Kapituła metropolitalna warszawska, kapituła prymasowska łowicka, duchowieństwo Stolicy i liczne rzesze wiernych.

POLSCY KANDYDACI NA OLTARZE

Na łamach naszych studiów pisaliśmy już o wielkiej trosce polskich Księżów Biskupów, gdy chodzi o sprawę beatyfikacji naszych świątobliwych rodaków.

Rozpoczęcie procesu beatyfikacyjnego Sługi Bożego O. Maksymiliana Marii Kolbego w 1959 r. było bezpośrednią przyczyną głębszego zainteresowania się jego osobą.

W diecezji wrocławskiej rozpoczął się proces informacyjny w sprawie świętości życia Ks. Bpa Michała Kozala (1893—1943) sufragana wrocławskiego, zmarłego w obozie koncentracyjnym w Dachau. Dnia 8 października Ks. Bp A. Pawłowski, ordynariusz wrocławski przeprowadził pierwszą sesję procesu. W swym przemówieniu Ks. Biskup nakreślił sylwetkę duchową Sługi Bożego, podkreślając przede wszystkim jego niezłomne męstwo oraz miłość bliźniego.

W dniu 24 października zebrał się pod przewodnictwem Ks. Abpa A. Baraniaka metropolity poznańskiego trybunał dla przeprowadzenia diecezjalnego przewodu w sprawie beatyfikacji Sługi Bożego Edmunda Bojanowskiego, założyciela SS. Służebniczek Niepokalanego Poczęcia NMP. Trybu-

nał ustanowiony w grudniu 1957 r. odbył 62 sesje, w czasie których w myśl przepisów Stolicy Apostolskiej przeprowadził postępowanie dowodowe. Ks. Abp Baraniak dokonał przeglądu nagromadzonych materiałów i autorytatywnie orzekł autentyczność i nieskażoność wszystkich akt procesowych. Następnie dokonano zamknięcia akt i wyświadczenia pieczęci celem przesłania ich do Św. Kongregacji Obrzędów. Wieczorem tego dnia Ks. Arcybiskup odprawił pontyfikalną mszę św. w Żabikowie k. Poznania w kaplicy SS. Służebniczek, gdzie spoczywa ciało Sługi Bożego. W swym przemówieniu metropolita poznański gorąco zachęcił do modlitw o rychłą beatyfikację Edmunda Bojanowskiego.

DNI STUDIUM MARIOLOGICZNEGO NA JASNEJ GÓRZE

W dniach 9—13 sierpnia br. odbyły się na Jasnej Górze Dni Studium Mariologicznego, poprzedzające ogólnopolski Kongres Maryjny. Studium Mariologiczne ma za zadanie inicjowanie prac naukowych z zakresu mariologii, udostępnianie katolikom polskim prac mariologów zagranicznych, zapoznanie duchowieństwa i wiernych z rozwojem i wynikami studiów mariologicznych, organizowanie bibliotek maryjnych, seminariów itp. Przewodniczącym Jasnogórskiego Studium Mariologicznego jest O. Bernard Przybylski OP. Dni odbyły się pod hasłem: „Maryja — Królowa” oraz „Królowa Polski”. W związku z tym wygłoszono szereg referatów, a mianowicie: w cyklu pierwszym: Królestwo NMP w Piśmie św. — O. E. Haratym TJ; Królestwo NMP w patrystyce i historii teologii — Ks. E. Florkowski; Królestwo NMP

w liturgii — Ks. Bp A. Wronka; Istota i zasięg królestwa NMP — synteza teologiczna — O. B. Przybylski OP. W cyklu drugim: Podstawy i zarys kultu Maryi Królowej Polski — Ks. W. Miziolek; Matka Boska w dziejach Narodu — Z. Kossak; Matka Boska w literaturze polskiej — S. Sawicki; Maryja, Królowa Polski w sztuce — Ks. W. Smoleń; Perspektywy rozwoju pracy mariologów polskich — Ks. F. Bracha C. M.; Duchowość Maryjna w oparciu o godność królewską NMP — Ks. Bp A. Pawłowski. Oprócz wyżej wymienionych referatów wygłoszono 22 dalszych na spotkaniach poszczególnych sekcji a mianowicie: teologii pozytyw-nospekulatywnej, kulturohistorycznej i duszpasterskiej. Dni Studium Mariologicznego zamknął Ks. Prymas S. Wyszyński swoim przemówieniem.

KONKRES MARYJNY NA JASNEJ GÓRZE

W dniach od 13—15 sierpnia br. odbył się na Jasnej Górze, pod protektorem Ks. Kardynała S. Wyszyńskiego, Prymasa Polski oraz Ks. Bpa Z. Golińskiego ordynariusza częstochowskiego i o. Ludwika Nowaka przełożonego generalnego OO. Paulinów, Kongres Maryjny, celem uczczenia Matki Najświętszej w dziesięciolecie ogłoszenia dogmatu Wniebowzięcia. Uroczystości rozpoczęły się w sobotę 13 sierpnia o godzinie 19 mszą św., którą celebrował Ks. Bp H. Bednorz z Katowic. 14 sierpnia w czasie sumy kazanie o Królowaniu Maryi wygłosił Ks. Bp A. Pawłowski, ordynariusz wrocławski. Na powitanie 7 tysięcznej pielgrzymki z Warszawy wyszedł sam Ks. Kardynał S. Wyszyński, wprowadzając ją do Bazyliki Jasnogórskiej. Po całonocnej adoracji w Bazylice i przed szczytem, następn-

go dnia tj. 15 sumę pontyfikalną na szczycie odprawił Ks. Abp Baraniak z Poznania, po której Ks. Prymas poświęcił ziola przyniesione przez pielgrzymów ze wszystkich stron kraju, a w kazaniu mówił o królewskiej roli Matki Bożej w dziejach Kościoła w Polsce — dawniej i dziś. Akt oddania się Matce Bożej, Królowej Polski, zakończył uroczystości przedpołudniowe. Wieczorna procesja na Wałach, przemówienie Ks. Bpa Golińskiego, nabożeństwo przed szczytem, Apel Jasnogórski i słowo końcowe Ks. Prymasa — były ostatnim holdem w czasie uroczystości dla Królowej Polski.

ZŁOTY JUBILEUSZ KAPLAŃSKI Ks. BPA FALKOWSKIEGO

Ks. Bp dr Czesław Falkowski ordynariusz łomżyński, ceniony historyk Kościoła, b. profesor seminarium metropolitalnego w Petersburgu (1913—1917), petersburskiej Akademii Duchownej (1917—1918), KUL (1918—1920), Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie (1921—1939), profesor Seminarium Duchownego w Wilnie (1939—1942), obchodził 26 lipca br. złoty jubileusz święceń kapłańskich. W niedzielę 24 lipca duchowieństwo diecezji łomżyńskiej wezwowało wiernych do modlitw o zdrowie i błogosławieństwo Boże dla Ordynariusza. Jubileusz swój obchodził Ks. Biskup Falkowski zgodnie ze swym życzeniem w ciszy i skupieniu.

JUBILEUSZ NESTORA POLSKICH TEOLOGÓW

W bieżącym roku akademickim Ks. Pralat dr Szczepan Szydelski, b. profesor apologetyki na Uniwersytecie

Jana Kazimierza we Lwowie, a obecnie wykładowca tegoż przedmiotu w Wyższym Seminarium Duchownym w Nysie, obchodził jubileusz 50-lecia pracy naukowej. Dorobek naukowy Ks. Prałata obejmuje 235 pozycji o szerokiej skali zainteresowania: apologetyka, historia religii, historia, etnologia, bibliistyka, patrologia, nauki społeczne i in. Dla uczczenia Dostojnego Jubilatę w dniach 6 i 7 września br. zorganizowano w Wyższym Seminarium Duchownym w Nysie naukowe seminarium. Wzięli w nim udział wszyscy wykładowcy apologetyki z całej Polski na czele z rektorem ATK Ks. Prof. dr W. Kwiatkowskim. Wymieńmy niektóre z pozycji Jubilata: *Konstanty Zieliński arcybiskup lwowski*, Kraków 1910; *Arcybiskup Sierakowski i szkoły parafialne w archidiecezji lwowskiej*, Lwów 1911; *Początki chrześcijaństwa. Studium historyczno-krytyczne*, Warszawa 1911; *Historia religii a religia objawiona*, Lwów 1912; *Studia nad początkami religii*, Lwów 1916; *Religia a wychowanie i szkoła*, Poznań 1917; *Prolegomena in Theologiam sacram*, Vol. I—II, Lwów 1920—1921; *Eschatologia irańska a biblijna*, Lwów 1938.

NEKROLOGI

W dniu 2 maja br. zmarł w Warszawie w wieku 83 lat Ks. Jan Rzymelka, kapłan ze Zgromadzenia Księży Misjonarzy. Urodził się na Śląsku w rodzinie górniczej dnia 18 września 1877 r. W r. 1893 wstąpił do Zgromadzenia Księży Misjonarzy. Wyższe studia ukończył na UJ i dnia 6 lipca 1906 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Po święceniach kapłańskich był jednym z pierwszych współpracowników Ks. K. Siemaszki, założyciela zakładów dla opuszczonych chłopców w Krakowie przy ul.

Długiej i w Czernej, a następnie dyrektorem tychże w śmierci założyciela. W okresie plebiscytu brał czynny udział także w powstaniu śląskim. W r. 1921 wyjechał do Brazylii, gdzie pracował przez 7 lat wśród Polonii Brazylijskiej. Był tam wicewizytatorem polskiej prowincji Zgromadzenia, a także kilkuletnim redaktorem polskiej gazety „Lud”, założonej przez Ks. J. J. Górala. W r. 1929 powrócił do kraju i przez pewien czas pracował jako superior domu i wychowawca w seminarium misjonarskim w Wilnie. Był tam również Dyrektorem Pań Miłosierdzia. W r. 1936 został proboszczem parafii Św. Krzyża w Warszawie i na tym stanowisku pozostał aż do r. 1944. W czasie okupacji dał się poznać jako działacz charytatywny i społeczny. Aresztowany 7 lutego 1944 r. i osadzony na Pawiaku, a następnie wywieziony do obozu Gross-Rosen na Dolnym Śląsku, potem w Dora i wreszcie w Bergen-Belsen przebywał tam aż do wyzwolenia w r. 1945. Po uwolnieniu udał się najpierw do Paryża, a następnie wrócił do kraju pozostając przy parafii Św. Krzyża jako rezydent. Resztę życia spędził na pracy kapłańskiej, zwłaszcza jako spowiednik w licznych zakonach i zgromadzeniach żeńskich. Po wojnie był także Dyrektorem Dzieci Marii w Warszawie. W okresie międzywojennym, po powrocie z Brazylii był kandydatem na biskupa polowego, co spotkało się z sprzeciwem ówczesnego rządu. W tych latach został także mianowany przez Kardynała Kakowskiego wizytatorem SS. Loretanek, przyczyniając się wiele do rozszerzenia i ugruntowania tego Zgromadzenia. Sp. Ks. Jan Rzymelka był kapłanem wielkich zasług i wielkiej świętości życia oraz gorącym patriotą. Spoczął na cmentarzu na Powązkach. Posiadał liczne odznaczenia państwowe.

Dnia 14 maja br. zmarł w Warszawie długoletni proboszcz parafii Św. Krzyża, Ks. Leopold Petrzyk. Urodził się 21 października 1889 r. w Krakowie. Do Zgromadzenia Księży Misjonarzy wstąpił w r. 1903. Dalsze studia odbył w Instytucie Teologicznym i dnia 21 kwietnia 1912 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Po święceniach przez kilka lat pracował przy parafii NMP Lourdeńskiej w Krakowie na Nowej Wsi, a od r. 1918 jako wikariusz przy parafii Św. Krzyża w Warszawie. Po kilku latach został przeniesiony do Pabianic k. Łodzi na stanowisko proboszcza. Przejściowo pracował przez rok we Lwowie, gdzie zastała go nominacja na Dyrektora SS. Miłosierdzia prowincji warszawskiej, na skutek czego przeniósł się do Warszawy. Na stanowisku tym pozostał w latach 1934—1945. W lipcu 1944 r. został proboszczem parafii Św. Krzyża, dźwigając świątynię świętokrzyską z ruin po zniszczeniach wojennych. W latach 1946—47 przebywał w USA zbierając ofiary na dalszą budowę kościoła i domu świętokrzyskiego. W r. 1957 mianowany proboszczem NMP Różańcowej w Pabianicach również chlubnie zapisał się w historii tej parafii. Zmarł w Warszawie na raka płuc, po długiej i ciężkiej chorobie. Spoczywa na cmentarzu na Powązkach.

Dnia 2 lipca zmarł w Warszawie Ks. Infalat Julian Ryster, wikariusz generalny diecezji podlaskiej. Ks. J. Ryster urodził się w r. 1885. Studiował w Akademii Duchownej w Petersburgu i na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu w Strassburgu. Święcenia kapłańskie przyjął w Warszawie w r. 1909, a następnie został powołany przez Ks. Bpa Przeździeckiego do pracy w die-

cezji podlaskiej. Tam szybko awansował. Był najpierw profesorem Seminarium Duchownego w Janowie Podlaskim, skąd w r. 1920 został powołany do Siedlec na stanowisko kanclerza kurii i egzaminatora synodalnego, zasiadając równocześnie w kapitule katedralnej. Diecezji podlaskiej oddał duże usługi jako członek Rady Administracyjnej oraz Przewodniczący Towarzystwa Samopomocy Duchowieństwa. W r. 1946 Ks. Bp Ignacy Świrski, ordynariusz siedlecki mianował go pierwszym wikariuszem generalnym. W dowód uznania jego pracy i zasług dla Kościoła już po pierwszej wojnie światowej został mianowany Prałatem Domowym Jego Świątobliwości papieża Piusa XI, a potem w r. 1948 protonotariuszem apostolskim. Pogrzeb Ks. Infalata J. Rystera odbył się dnia 4 lipca w Siedlcach, przy udziale wielu kapłanów oraz mnogiej rzeszy wiernych.

Dnia 28 lipca br. zmarł 92-letni senior duchowieństwa polskiego w USA, Ks. Prałat Lucjan B o j n o w s k i. Przez 63 lata był proboszczem parafii Najświętszego Serca Jezusowego w New Britain, gdzie założył i przez wiele lat redagował w języku polskim tygodnik katolicki pt. „Przewodnik Katolicki”. Założył żeńskie zgromadzenie Córek Marii Niepokalanego Poczęcia. Wybudował dwa kościoły, dwie szkoły, sierociniec i dom starców. W uroczystościach pogrzebowych wziął udział Ks. Abp H. O'Brien ordynariusz w Hartford. Wspomnienie zasłużonemu kapłanowi poświęciła radiostacja watykańska. Wiele czasopism amerykańskich poświęciło mu szereg wspomnień. Jego nekrolog zamieszczony na łamach New Britain Herald, został włączony do Biblioteki Kongresu Stanów Zjednoczonych.

Dnia 2 sierpnia zmarł Ks. Pralat dr Władysław Łęga, od 1945 r. proboszcz sopockiej parafii NMP Gwiazdy Morza, wybitny archeolog i historyk Pomorza. Ks. Pralat Łęga urodzony w 1889 r., szkołę średnią ukończył w Rogoźnie Wlkp. W r. 1928 jako uwieńczenie studiów na Uniwersytecie Poznańskim otrzymał doktorat z filozofii ze specjalizacją archeologii. Ks. Pralat Łęga ogłosił ok. 50 prac naukowych z dziedziny archeologii i historii Pomorza. Wymieśmy kilka z prac *sp.* Ks. Prelata: *Grudziądz i okolica* (red.), Grudziądz 1952; *Kultura Pomorza we wczesnym średniowieczu na podstawie wykopalisk*, Toruń 1930; *Ziemia malborska. Kultura ludowa*, Toruń 1933; *Cmentarzysko lateńsko-rzymskie z Chelmona*, Toruń 1938; *Obraz gospodarzy Pomorza Gdańskiego w XII i XIII w.*, Poznań 1949; *Spoleczeństwo i państwo gdańsko-pomorskie w XII i XIII wieku*, Poznań 1956; w najbliższym czasie ukaże się praca pt.: *Okolice Świecia — Materiały etnograficzne*. Ks. Łęga był członkiem szeregu towarzystw naukowych; w okresie międzywojennym — Towarzystwa Naukowego w Toruniu, Komisji Archeologicznej Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Komisji Antropologii i Prehistorii Polskiej Akademii Umiejętności, Instytutu Bałtyckiego; po drugiej wojnie światowej — Polskiego Towarzystwa Historycznego (oddz. gdański), Towarzystwa Archeologicznego, którego był prezesem oraz Komisji Archeologicznej Wydziału I Gdańskiego Towarzystwa Naukowego. Kondukt pogrzebowy prowadził Ks. Bp E. Nowicki w asyście Księża Biskupów A. Wronki i L. Kaczmarek. Nad grobem przemówił Ks. Bp L. Kaczmarek. Po nim zabrali głos przedstawiciele Towarzystwa Naukowego oraz delegatka Towarzystwa Archeologicznego z Gdań-

ska, oddając hołd zasługom wybitnego uczonego i autora cennych prac z historii Pomorza.

ROCZNICE

700-LECIE ŚMIERCI MĘCZENNIKÓW SANDOMIERSKICH

W dniach 2—5 czerwca br. Sandomierz obchodził jubileusz 700-lecia męczeńskiej śmierci Błg. Sadoka i 48 Towarzyszy z Zakonu OO. Dominikanów. Uroczystości jubileuszowe były obchodzone w poddominikańskim kościele Św. Jakuba. Na zakończenie triduum przybył Ks. Biskup Jan Kanty Lorek, ordynariusz sandomierski. W związku z jubileuszem udośćniono wiernym oglądanie szczątków ludzkich znalezionych w lipcu 1959 r. w wirydarzu klasztornym przez ekspedycję archeologiczną Uniwersytetu Warszawskiego. W poszukiwaniach podjętych w celu znalezienia śladów dawnego Sandomierza natknęła się ta ekspedycja na szereg grobów z XIII wieku. Mają to być szczątki męczenników sandomierskich. Chociaż ostatnie zdanie na temat tych odkryć nie zostało jeszcze wypowiedziane ani przez archeologów i historyków, ani też przez kompetentną władzę kościelną, to jednak jest wiele szczegółów, przemawiających za słusznością naszej tezy m. in. męskie szkielety, ślady gwałtownej śmierci, pochowani w wirydarzu dominikańskiego klasztoru, gdzie chowano tylko zakonników, znalezione sprzączki żelazne, jakie nosili zakonnicy przy pasach itp.

600-LECIE KATEDRY W SANDOMIERZU

W br. diecezja sandomierska obchodziła 600 rocznicę istnienia swej kate-

dry, zbudowanej przez króla Kazimierza Wielkiego w r. 1360. W miejscu obecnej katedry już w XII wieku był kościół, przy którym pod koniec tegoż wieku utworzono kapitułę kolegiacką. Późniejszymi członkami tej kapituły byli: Błg. Wincenty Kadłubek (†1223), późniejszy biskup krakowski, a potem cysters w Jędrzejowie, Błg. Czesław (†1242) dominikanin i Jan Długosz (†1480) abp nominat lwowski. Kolegiata sandomierska co do godności, była pierwszym kościołem w diecezji sandomierskiej po katedrze wawelskiej, (Sandomierz należał do diecezji krakowskiej aż do początków XIX w.). W r. 1818 po utworzeniu diecezji sandomierskiej kościół kolegiacki podniesiono do godności katedry. Diecezja sandomierska od początku swego istnienia miała dotychczas 11 rządców. Uroczystości jubileuszowe odbyły się w dniach 8—11 września w całej diecezji. W niedzielę 11 września pontyfikalną sumę odprawił Ks. Bp Jan Kanty Lorek ordynariusz sandomierski w czasie której kazanie wygłosił Ks. Bp Franciszek Jop ordynariusz opolski. W uroczystościach wzięli udział obydwa sufragani opolscy Ks. Bp H. Grzondziel i Ks. Bp W. Wycisk, sufragani sandomierski Ks. Bp P. Gołbiewski, członek kapituły sandomierskiej i opatowski, licznie zgromadzone duchowieństwo i wierni. Z okazji 600-lecia katedry, Ojciec Św. Jan XXIII przesłał na ręce Ks. Bpa J. Lorka list, podnoszący kościół katedralny w Sandomierzu do godności bazyliki mniejszej.

550 ROCZNICA ZWYCIĘSTWA POD GRUNWALDEM

Dnia 15 lipca br. minęło 550 lat od pamiętnej bitwy wojsk polskich i litewskich z Krzyżakami i chwalebego

zwycięstwa. Celem uczczenia tego jubileuszu w czasie uroczystości na polach Grunwaldu dokonano odsłonięcia pomnika w obecności kilkuset tysięcy uczestników, przy udziale ok. półtora tysiąca przedstawicieli Polonii zagranicznej ze wszystkich stron świata. Poszczególne delegacje przywiozły ze sobą urny z ziemią z miejsc, w których podczas drugiej wojny światowej Polacy przelewali krew za Ojczyznę, zaś u stóp pomnika złożyły wieńce. W związku z 550 rocznicą zwycięstwa pod Grunwaldem w wielu parafiach na Ziemiach Odzyskanych wprowadzono przy wieczornym dzwonieniu na Anioł Pański zwyczaj dziewięciokrotnego uderzenia dzwonu, wzywającego wiernych do modlitwy za poległych pod Grunwaldem.

350-LECIE ZAKONU PANIEN WIZYTEK

W czerwcu br. Zakon Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny, znany w Polsce pod nazwą PP. Wizytek, obchodził jubileusz 350-lecia istnienia. Założony przez Świętych Franciszka Salozego i Joannę Franciszkę Fremiot de Chantal w krótkim czasie rozprzestrzenił się w Szwajcarii, Francji, potem w całej Europie, a w końcu w Ameryce Północnej i Południowej. Do Polski sprowadziła Wizytki w 1654 r. królowa Maria Ludwika Gonzaga, żona Jana Kazimierza i wybudowała im w Warszawie na Krakowskim Przedmieściu pierwszy klasztor. Drugi klasztor powstał w r. 1681 w Krakowie za sprawą bpa Jana Malachowskiego. Trzecim był klasztor w Wilnie (1694), czwartym zaś w Lublinie (1723). W r. 1865 Wizytki usunięte z Wilna założyły nowy klasztor w Wersalu pod Paryżem. Po 33 latach zmuszone do opuszczenia Francji powróciły na polską ziemię i osiadły w Jaśle.

gdzie pracują do dnia dzisiejszego. Podobny los spotkał Wizytki lubelskie. Wyrwane w latach 1865—1882 utworzyły nowy klasztor w Himmelstür w diecezji Hildesheim w Niemczech. Zniszczenie klasztoru przez Bismarcka w 1874 r. zmusiło zakonnice do podjęcia nowej fundacji w Roselands-Walmer (Kent) w Anglii. Obecnie pracuje w nim kilka Polek na czele z przełożoną Polką. W Polsce istnieją obecnie 4 klasztory PP. Wizytek: w Warszawie, Krakowie, Jaśle i Siemianowicach Śl. Zakon PP. Wizytek w Polsce położył szczególne zasługi na polu szkolnictwa i wychowania dziewcząt oraz przy rozpowszechnianiu nabożeństwa do Najświętszego Serca Jezusowego.

250-LECIE SEMINARIUM DUCHOWNEGO W PŁOCKU

W br. diecezja płocka obchodziła 250 rocznicę założenia seminarium duchownego. Fundatorami seminarium byli dwaj biskupi: Ludwik Żaluzki (1660—1721) ordynariusz płocki i Seweryn Szeruka (1651—1727) sufragana chełmiński. Zarząd seminarium oraz wychowanie przyszłego kleru powierzono kapłanom ze Zgromadzenia Księża Misjonarzy, którzy zadanie to pełnili przez wiele lat (1710—1864). W czasie 250 lat skiego istnienia seminarium płockie przechodziło różne koleje. Wspinały okres rozwoju przypadł na czasy długoletnich rządów Ks. Abpa Antoniego Juliana Nowowiejskiego (1908—1941), który już w początkach swego pasterzowania w diecezji powiększył grono profesorów i wykładowców seminarium oraz liczbę lat studiów i przedmiotów wykładanych. Dzięki jego staraniom Alma Mater Plocensis uzyskała w r. 1910 od papieża św. Piusa X przywilej nadawania zdolniejszym i pilniejszym alum-

nom stopnia naukowego, bakałarza św. teologii. Obecnie liczba alumnów przewyższa nawet stan przedwojenny. W dniu 28 sierpnia br. na zaproszenie ordynariusza diecezji Ks. Bpa Tadeusza Zakrzewskiego przybyło liczne grono księży-wychowanków seminarium, by wziąć udział w uroczystościach jubileuszowych. Na akademii referat pt. „Historia 250-lecia seminarium płockiego” wygłosił obecny rektor Ks. Infulat dr Wacław Jezusek. Z okazji 250 rocznicy istnienia seminarium, papież Jan XXIII przesłał na ręce ordynariusza serdeczny list, podkreślając w nim wielkie znaczenie wychowawcze seminarium płockiego oraz zasługi jego założycieli, kierowników i wychowawców, nawiązując do świetlanej postaci męczennika Ks. Abpa A. J. Nowowiejskiego.

100 ROCZNICA BEATYFIKACJI BŁOG. JANA SARKANDRA

W br. przypada 100 rocznica beatyfikacji męczennika Jana Sarkandra, proboszcza w Hołeszkowie. Beatyfikacji dokonał papież Pius IX w r. 1860. Uroczystości jubileuszowe odbyły się w Skoczowie, miejscu urodzenia Błogosławionego, w dniu 5 czerwca br. W uroczystościach tych wzięli udział biskupi katowicki oraz liczne rzesze wiernych. Duchowieństwo diecezji katowickiej uczciło swego rodaka w osobnej zbiorowej pielgrzymce do Skoczowa w dniu 30 sierpnia br. Około 500 księży na czele z Ks. Bpem H. Bednorzem pielgrzymowało do rodzinnej miejscowości Błogosławionego Jana, by oddać mu hołd i pomodlić się u jego relikwii.

100 ROCZNICA ŚMIERCI KS. BPA BERNARDA BOGEDAINA

17 września br. minęła 100 rocznica śmierci Ks. Bpa Bernarda Bogedaina

(1810—1860), sufragana wrocławskiego, wielkiego przyjaciela ludu polskiego i obrońcy jego praw. Wprowadzenie jęz. polskiego jako wykładowego do szkół pod zaborem pruskim było jedną z wielu jego zasług. Bp Bogedain zmarł w Pszczynie w czasie kanonicznej wizytacji parafii i tam też został pochowany. W dniu 11 września br. pontyfikalną sumę w kościele parafialnym w Pszczynie odprawił Ks. Bp J. Bieniek, sufragana katowicki, a kazanie żałobne na miejscowy cmentarz poprowadził polski Biskup z Brazylii Ks. Ignacy Krause w asyście Księża Biskupów z Katowic: Herberta Bednorza i Juliusza Bieńka. Nad grobem przemówił Ks. Bp Bednorz. Inspektorat Szkolny w Pszczynie położył pamiątkową tablicę na grobie Ks. Bpa Bogedaina.

50-LECIE INSTYTUTU TEOLOGICZNEGO KSIĘŻY MISJONARZY W KRAKOWIE

Instytut Teologiczny Księża Misjonarzy w Krakowie obchodził w ub. r. akademickim 50-lecie swego istnienia. W r. 1910 Ks. dr Wilhelm Michalski, prefekt studiów misjonarskich wraz z Ks. dr Franciszkiem Bączkiewiczem profesorem tegoż studium, zajęli się organizacją zakładu teologicznego na prawach akademickich. Do Ministerstwa Wyznań i Oświecenia w Wiedniu wysłano prośbę o zrównanie studium misjonarskiego z uniwersytetem. Za poparciem i życzliwością Ks. Kardynała Jana Puzyny, kapituły krakowskiej i grona profesorów Wydziału Teologicznego UJ w Krakowie, zwłaszcza dziekana Fakultetu Teologicznego Ks. Prałata W. Chotkowskiego, Ministerstwo Wyznań i Oświecenia z woli i za zgodą cesarza Franciszka Józefa I, re-

skrytem z lipca 1910 r. przyjęło prośbę Zgromadzenia Księża Misjonarzy i prywatne studium filozoficzno-teologiczne przekształciło na Instytut jako Naukowy Zakład Teologiczny. Po zakończeniu pierwszej wojny światowej i uzyskaniu niepodległości Rząd Rzeczypospolitej Polski w r. 1922 zatwierdził poprzedni dekret, a następnie w r. 1929 Ministerstwo Wyznań i Oświecenia Publicznego w Warszawie zaliczyło Instytut Teologiczny do szkół wyższych. W ciągu swego 50-letniego istnienia Instytut Teologiczny posiadał wielu wybitnych profesorów, pisarzy i wychowawców (księża: Fr. Bączkiewicz, W. Michalski, K. Michalski, Fr. Śmidoda, Cz. Lewandowski, J. Weissmann, W. Szymbor i inni). Może także poszczycić się wielu cennymi publikacjami (Prawo Kanoniczne, Śpiewnik Kościelny, założone i redagowane przez Ks. A. Schletza wydawnictwo „Nasza Przeszość” i wiele innych). Również i obecni profesorowie Instytutu (25 profesorów) opublikowali wiele artykułów w Znak, Ruchu biblijnym i liturgicznym, Naszej Przeszości i innych czasopismach. Na wykłady w Instytucie Teologicznym uczęszczali w ciągu pięćdziesięciolecia prócz misjonarzy klerycy innych zakonów i zgromadzeń zakonnych (augustianie, bonifratrzy, cystersi, kameduli, kanonicy regularni, karmelici, marianie, michalici, paulini, pijarzy, reformaci i smartwychwstańcy).

PROF. JOBERT DREM H. C. UNIwersytetu POZNAŃSKIEGO

W dniu 15 września br. zasłużony dla kultury polskiej profesor zwyczajny historii nowożytnej na uniwersyte-

¹ Zob. „Nasza Przeszość” T. 8: 1958 s. 516.

cie w Grenoble Ambroise Jobert otrzymał dyplom doktora h. e. Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W dniu 30 września prof. Jobert złożył wizytę w redakcji „Naszej Przeszłości”. Przy okazji zwiedził wystawę 300-lecia misjonarzy w Polsce oraz bibliotekę Instytutu Teologicznego.

ODCZYT PROF. JOBERTA NA UNIWERSYTECIE JAGIELLOŃSKIM

Dnia 6 października br. prof. Jobert wygłosił w sali senackiej UJ odczyt w języku francuskim pt. „Comparaison entre l'évolution religieuse de la France et de Pologne au XVI-e siècle”. Na wstępie prof. Jobert scharakteryzował rozwój idei tolerancji religijnej we Francji i w Polsce w XVI w. Następnie nakreślił obraz tolerancji religijnej w Polsce na tle walk religijnych we Francji i w ogóle na Zachodzie. Tolerancja religijna w Polsce szesnastowiecznej jest zjawiskiem odosobnionym i znamienym, zasługującym na specjalne podkreślenie. Na poparcie swoich wywodów prof. Jobert przytoczył wiele cytatów z pism Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Jana Łaskiego oraz braci polskich zwanych arianami. Po odczytaniu wywiązała się ożywiona dyskusja. Głos w niej zabierali m. in. doc. E. Rostworowski, dr A. Strzelecka oraz prof. dr A. Vetulani.

PLYTA PAMIĄTKOWA KU CZCI KS. W. TUROWSKIEGO

26 czerwca br. w kościele parafialnym w Sząbruku, rodzinnej parafii Ks. W. Turowskiego (1894—1959), b. przełożonego generalnego Księży Pallotyńców, Ks. Bp K. Wilezyński ordynariusz olsztyński dokonał odsłonięcia i poświę-

cenia pamiątkowej tablicy ku jego czci. W uroczystościach udział wzięli: Ks. Bp J. Drzazga sufragan olsztyński, Ks. E. Weron prowincjał Pallotyńców w Polsce, kapituła warmińska, H. Zientara-Malewska oraz W. Pieniężna — posłanka na sejm PRL.

KSIĘGA PAMIĄTKOWA KU CZCI O. WORONIECKIEGO

W dziesiątą rocznicę śmierci znanego w Polsce i za granicą wielkiego teologa i filozofa, oraz pisarza i publicysty O. Jacka Woronieckiego OP (1878—1949), Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, poświęciło mu w ramach „Roczników Teologiczno-Kanonicznych” księgę pamiątkową pt. „Ethos Perenne”. Księga ta dzieli się na dwie części. Część pierwszą poświęcono samej osobie O. Woronieckiego. Składają się na nią: szkic biograficzny, zarys działalności naukowej obejmujący wspomnienia, wykaz publikacji oraz artykułów rękopiśmiennych. Druga część zawiera prace jego przyjaciół i uczniów z dziedziny: filozofii tomistycznej, socjologii, teologii ascetycznej, etyki, sakramentologii, eklezjologii i historii katolicyzmu w Polsce.

POMNIK KARDYNAŁA HLONDA

Dnia 22 października br. w dwunastą rocznicę śmierci Ks. Kardynała Augusta Hlonda, Prymasa Polski, obecny Prymas Polski Ks. Kardynał S. Wyszyński po pontyfikalnej Mszy św. żałobnej, celebrowanej przez Ks. Bpa Z. Choromańskiego, dokonał odsłonięcia i poświęcenia pomnika-ptyły brązowej ku czci swego poprzednika. Następnie Ks. Prymas wygłosił żałobne przemówienie, w którym nakreślił sylwetkę duchową Kard. Hlonda.

Epitafium to zostało umieszczone w kaplicy Prymasów w archikatedrze warszawskiej, gdzie spoczywa ciało śp. Ks. Kard. Hlonda. W uroczystościach udział wzięli: Ks. Abp A. Baraniak metropolita poznański i b. sekretarz Ks. Prymasa Hlonda, Księża Biskupi Sufragani z Gniezna i Warszawy oraz kapituły: gnieźnieńska, warszawska i łowicka, duchowieństwo stolicy i liczne czesze wiernych.

INAUGURACJA ROKU AKADEMICKIEGO W INSTYTUCIE TEOLOGICZNYM KSIĘŻY MISJONARZY

Dnia 1 października br. odbyła się inauguracja roku akademickiego 1960/61 w Instytucie Teologicznym Księży Misjonarzy w Krakowie na Stradomiu. Uroczystą wotywę o Duchu Św. odprawił rektor Instytutu Ks. Wiktor Prądzyński. Następnie w sali im. Ks. Abpa Bilczewskiego odbyła się właściwa inauguracja roku akademickiego. Po odśpiewaniu przez chór alumnów Zgromadzenia Księży Misjonarzy hymnu „Gaude Mater Polonia”, prefekt studiów Ks. F. Bracha odczytał sprawozdanie z działalności Instytutu w ub. roku akademickim. Wykład inauguracyjny: „Pojęcie mądrości w filozofii Arystotelesa” wygłosił Ks. Prof. J. Kapusta. Następnie przemówił Ks. J. Baron, Wizytator polskiej prowincji Zgromadzenia Księży Misjonarzy, który nawiązując do antyfon na uroczystość Św. Wincentego oraz do łacińskiego „Timeo lectorem unius libri” gorąco zachęcił młodzież do gruntownego zdobywania wiedzy i świętości, tak potrzebnych w życiu każdego kapłana. Instytut Teologiczny stracił dwóch profesorów, Ks. J. Weissmanna,

przeniesionego do Gorzowa, oraz Ks. T. Gocłowski, wysłanego do gdańskiego seminarium duchownego. W br. akademickim rozpoczęło wykłady dwóch nowych profesorów: Ks. E. Sitarz licencjat nauk biblijnych oraz Ks. F. Kałuściak licencjat psychologii. Na wykłady do Instytutu Teologicznego uczęszczają alumni z następujących zakonów: bonifratrów, kanoników regularnych, karmelitów, michalitów, pijarów, reformatów, smartwychwańców.

ODKRYCIA ARCHEOLOGICZNE W WIŚLICY

Badania archeologiczne w Wiślicy, prowadzone od 1958 r. przez Zespół Badań nad Polskim Średniowieczem z ramienia Politechniki i Uniwersytetu Warszawskiego pod kier. prof. dra Wł. Antoniewicza, dały wspaniałe rezultaty. Badania koncentrowały się na ulicy Batalionów Chłopskich oraz na terenie kolegiaty. Na ulicy Batalionów Chłopskich odkryto 4 poziomy archeologiczne: 1 — trzy warstwy nawierzchni ulicznej; 2 — rozsypano kamienia i zaprawy kościółka zniszczonego przed XIV w.; 3 — cmentarz z XI—XIV w.; 4 — ślady palenisk i węgli drzewnych. W ostatnim poziomie odsłonięto wykonaną z masy gipsowej misę chrzcielną o średnicy ok. 2 m, do której przylegała płyta-postument, służąca prawdopodobnie jako wejście do misy. Pochodzenie jej ustala się (wg doc. Z. Wartalskiej) na VIII—IX w. Niewątpliwie związana jest z kultem chrześcijańskim, prawdopodobnie obrządku słowiańskiego. Jako wynik prac wykopaliskowych w 1959 r. na terenie kolegiaty wymienią się odkrycie w podziemiach dzisiejszej kolegiaty śladów romańskiego kościoła z XI w. (fundamenty dwóch wież,

absydy oraz wczesnogotyckiej kwadratowej baszty), który w XII w. był użytkowany jako krypta. W posadzce tej prostokątnej krypty z absydą znajduje się część płyty, wykonanej ze sztucznego kamienia. Na płycie tej mamy przedstawione trzy postacie w pozie modlącej, otoczone z czterech stron hordiu-rami o bogatej ornamentyce (wie roślinna i przedstawienia zoomorficzne). W październiku br. odkryto drugą część płyty, podobną zresztą do poprzedniej. Spostrzegamy na niej również trzy postacie orantów oraz te same elementy zdobnicze. W czterech rogach tej górnej części płyty znajdują się podstawy kolumn, na których być może, wapię- rano się sklepienie krypty. Na płycie widoczny jest napis, biegnący wzdłuż górnej i prawej bocznej krawędzi: *Hi conculeavi querum ut in astra levari possint et pariter ve...* Sądząc z napisu, pod płytą mógłby się znajdować grób kilku osób. Charakter pisma na płycie (minuskulne i majuskulne), ornamentyka oraz znaleziona w krypcie moneta wskazują na wiek XII. Z końcem października 1960 r. sezon prac wykopaliskowych został zakończony. Dalsze prace będą podjęte na wiosną 1961 r. Ostateczne słowo na temat odkryć w Wislicy powiedzieć będzie można dopiero po zakończeniu badań. Zapewne dalsze prace odkryją nieznaną dotąd zabytki i rzucają nowy snop światła na najstarsze dzieje naszego kraju.

INAUGURACJA ROKU AKADEMICKIEGO NA KUL

Dnia 13 XI 1960 r. odbyła się uroczystość inauguracji roku akademickiego 1960/61 na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Mszę św. w kościele akademickim o godz. 9 odprawił Wielki Kanclerz KUL Ks. Bp P. Kalwa ordy-

nariusz lubelski. Kazanie wygłosił Ks. Kardynał S. Wyszyński Prymas Polski, podkreślając potrzebę kształtowania osobowości w oparciu o moralność chrześcijańską oraz konieczność stałego sprawdzania osiągnięć naukowych w oparciu o wiarę. Druga część uroczystości inauguracyjnej odbyła się w auli uniwersytetu. Na Wstępie odśpiewano hymn państwowy. Następnie Ks. Rektor M. Rechowicz wygłosił przemówienie, w którym przedstawił rolę uniwersytetów w życiu oraz rolę humanisty w dobie współczesnej. Potem prorektor prof. Z. Papierkowski złożył sprawozdanie za rok akademicki 1959/60. Po krótkim przemówieniu przedstawiciela młodzieży zabrał głos Ks. Prymas. Z kolei chór akademicki odśpiewał *Gaude Mater Polonia*. Wykład inauguracyjny — Reguła wojny z Qumran a Księgi Machabejskie i Ewangelia św. Mateusza — wygłosił Ks. docent F. Gryglewicz. Na zakończenie odśpiewano *Gaudeamus igitur*. W uroczystości udział wzięło 6 Księży Biskupów, posłowie na Sejm J. Zawieyski, S. Stomma i Z. Makarezyk, przedstawiciele Wojewódzkiej i Miejskiej Rady Narodowej, delegaci z wyższych uczelni Lublina oraz goście zagraniczni z Polonii amerykańskiej. Wieczorem akademicki zespół teatralny wystawił sztukę J. Zawieyskiego pt. „Lament Orestesa”.

NOWE WYDANIE „HISTORII KOŚCIOŁA” KS. UMIŃSKIEGO

Z szczerą radością i prawdziwym uznaniem przyjęły seminaria duchowne nowe, czwarte wydanie „Historii Kościoła” Ks. J. Umińskiego. Do druku przygotował i uzupełnił zarówno tekst jak i bibliografię Ks. W. Urban, Bp sufragan wrocławski. Nakładu podjęło się Wydawnictwo Diecezjalne Św. Krzyża

w Opolu. Obecne wydanie jest dokonane b. starannie, na dobrym papierze, w solidnej płóciennnej oprawie z tłoczonym złotym napisem.

NOWE POZYCJE WYDAWNICZE

Księgarnia Św. Wojciecha w Poznaniu wydała ostatnio trzy cenne pozycje, a mianowicie: Ks. E. Dąbrowski, *Prolegomena do Nowego Testamentu*; Ks. M. Kowalewski, *Mały Słownik Teologiczny*; Ks. G. Mizgalski, *Podręczna encyklopedia muzyki kościelnej*. Również Pallotinum wabogaciło biblioteki w następujące pozycje: Ks. W. Granat, *Teodycea*; Ks. P. Siwek TJ, *Wieczory paryskie*; oraz praca zbiorowa Braci Szkoł Chrześcijańskich w przekładzie brata Stanisława Rybickiego FSC pt.: *Wykład nauki chrześcijańskiej. Dogmatyka*. Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego KUL opublikowało następujące dzieła: Ks. S. Adamezyk, *Metafizyka ogólna*; Ks. W. Granat, *Dogmatyka Katolicka*,

T. IV — *Chrystus Odkupiciel i Kościół — Jego Mistyczne Ciało* oraz T. VI — *Teologiczna wiara, nadzieja i miłość*; Ks. J. Grzywacz, *Nominacja biskupów w Polsce przedrozbiorowej*; L. Małunowicz, *Wstęp do filologii klasycznej wraz z metodologią pracy umysłowej i naukowej*; opracowanie zbiorowe, *Matka Boska w poezji polskiej*, T. I — *Szkice o dziejach motywu*, T. II — *Autologia*; Ks. J. Walicki, *Przynależność metropolitalna biskupstwa kamińskiego i lubuskiego na tle rywalizacji Magdeburga i Gniezna*; H. Waśkiewicz, *Historia filozofii praco*, cz. I *Grecja, okres najwcześniejszy i hellenicki*; Ks. Bp K. Wojtyła, *Ocena możliwości zbudowania etyki chrześcijańskiej przy założeniach systemu M. Schelera*; i druga tegoż autora, *Miłość i odpowiedzialność. Studium etyczne*.

Ks. Michał Chorzepa C. M.
Anzelm SzeiŃke O. F. M.

Annales de la Congrégation de la Mission et de la Compagnie des Filles de la Charité, Tome 124, Année 1959 N-os 493—494, Paris 1959 s. 213—436.

Bar Joachim o. OFMConv. i Zmarz Wojciech o. OFMConv., Polska bibliografia Prawa Kanonicznego od wynalezienia druku do 1940 r. T. I. Od wynalezienia druku do 1799 r., Lublin 1960 ss. 284.

Bar Joachim o. OFMConv., Z dziejów wychowania dziewcząt w dawnej Polsce (Zakład Panien Prezentek w Krakowie). Nadb. z „Prawa kanonicznego” R. 2: 1959 nr 3—4 ss. (27).

Baranowski Z. ks., Życie religijne. Kl. V, VI, VII, Poznań 1960 ss. 211.

Bartel Wojciech, Ustrój władz cywilnych Powiatu Kościuszkowskiego, Wrocław 1959 ss. 275.

Barycz Henryk, Śladami wędrówek włoskich Adama Asnyka (nowe szczegóły do włoskich podróży poety), Odb. z „Przeglądu Humanistycznego” nr 6—8, R: 1960 s. 113—135.

Bazielich Wiktor, Resztki biblioteki franciszkanów starszodeckich. Nadb. z „Roczników Bibliotecznych” s. 225—246.

Bieniasz Józef, Gabriela Zapolska. Opowieść biograficzna, Wrocław-Kraków 1960 ss. 336.

Bieńkowski Ludomir, Przemiany struktury agrarnej wsi od XVIII do połowy XX wieku. Studium szczegółowe na przykładzie „państwa żdzańskiego” i wsi Zagroda powiatu krasnostawskiego, Lublin 1959 ss. 230, map.

Bochenek Jan ks., Świętych obcowanie w nauce Stanisława Hozjusza, Lublin 1960 ss. 118.

Calvet J., Sainte Louise de Marillac par elle-même. Portrait, Aubier (Paris 1958) ss. 230.

Catalogus generalis Ordinis Clericorum Regularium Pauperum Matris Dei Scholarum Piarum initio Anni 1959, Romae 1959 ss. 316.

Cichoń Adam ks. i Vetulani Adam, Władze niemieckie wobec zawierania małżeństw robotników polskich wywiezionych na prace do Trzeciej Rzeszy, nadb. z „Czasopisma prawnohistorycznego”, T. 12: 1960 s. 235—256.

Dąbrowski Eugeniusz ks., Prolegomena do Nowego Testamentu, wyd. trzecie zmienione i powiększone, Poznań 1960 ss. XI, 684.

- Divus Thomas. Commentarium de philosophia et theologia (Piacenza), A. LXIII: 1960, mens. Jul.-Sept.
- Foucher J.-P., Sainte Louise de Marillac. Textes choisis et présentés par... Namur 1960 ss. 181.
- Golubiew Antoni, Poszukiwania, Kraków 1960 ss. 357.
- Górski Karol, Prof. Percy E. Schramm o dziejowym stosunku Polski i Niemiec. Nadb. z „Kwartalnika Historycznego” s. 277—282.
- Górski Karol, Uwagi o traktacie toruńskim 1466 r. [Zamiast recenzji pracy E. Weisego, Die Staatsverträge des Deutschen Orden in Preussen im 15. Jh. Zweiter Band (1438—1467), Marburg 1955]. Odb. z „Zapisków Historycznych” t. XXII [Rok 1956] zes. 4. s. 63—67.
- Górski Karol, Zagadnienie przytwierdzenia chłopów do ziemi na Żulawach, na przełomie XV i XVI w., Nadb. z „Opuscula Casimiro Tymieniecki”. Poznań 1959 s. 59—72.
- Grzywacz Jerzy ks., Nominacja biskupów w Polsce przedrozbiorowej, Lublin 1960 ss. 143.
- Koczy Leon, Grunwald. Dzień Chwały Polskiego Oręża, Szkoła 1960, ss. 40.
- Kowalewski Marian ks., Mały Słownik Teologiczny, Poznań 1960 ss. 427.
- Liczbicki Andrzej, Góra Kalwaria — Lokacja i układ przestrzenny miasta (1670—1690). Nadb. z „Kwartalnika Architektury i Urbanistyki”, T. 2: 1957 z. 3—4.
- Lisowski Joannes, Elementa ad fontium editiones. I. Polonica ex libris „Obligationum et solutionum” Camerae Apostolicae ab a. 1373, Romae 1960 ss. XV, 292.
- Malunowiczówna Leokadia, Wstęp do filologii klasycznej wraz z metodologią pracy umysłowej i naukowej, Lublin 1960 ss. 340.
- Matka Boska w poezji polskiej, opr. Maria Jasińska, Zdzisław Jastrzębski i inni, T. I. Szkice o dziejach motywu, Lublin 1959 ss. 288; T. II. Antologia, Lublin 1959 ss. 287.
- Merton Thomas, Nikt nie jest samotną wyspą, Kraków 1960 ss. 183.
- Miscellanea Francescana. Rivista trimestrale di scienze teologiche e di studi francescani, Tomo 59, Roma 1959 fasc. 4.
- Moi Rodzice, opr. Marek Skwarnicki, Kraków 1960 ss. 346.
- Neuhäusler Johann, Wie war das in Dachau? Ein Versuch, der Wahrheit näherzukommen, (München) 1960 ss. 72.
- Oblak Jan ks., Historia diecezji warmińskiej, Olsztyn 1959 ss. 161.
- Język polski w kościołach i szkołach na Warmii w pierwszej połowie XIX wieku, Zapiski historyczne, T. 23: 1957 z. 1/3 s. 175—189. Nadb.
- Materiały do działalności kulturalnej Ignacego Krasickiego o stosunku do sztuki i zbiorach artystycznych, Studia Pomołskie, T. II s. 401—431. Nadb.

- Pieczęcie kancelarii biskupiej i kapitulnej na Warmii, Olsztyn 1959. Odb. z „Rocznika Olsztyńskiego”, T. II s. 119—134.
- Stosunek niemieckich władz kościelnych do ludności polskiej w diecezji warmińskiej w latach 1800—1870, Lublin 1960 ss. 156.
- Wykaz polskich druków na Warmii za lata 1800—1939, Olsztyn 1957. Nadb. z „Komunikatów mazursko-warmińskich” 1957 s. 50—61, 112—127.
- Oriente Europeo. Revista de Estudios Orientales. Director: Santiago Morillo S. J., Anno 10, Madrid 1960 N. 1—2.
- Pylak Bolesław ks., Boża Opatrzność a zło na świecie, Lublin 1960 ss. 34. Revue d'Histoire ecclésiastique, vol. LV, Louvain 1960 nr 2—4.
- Stamirski Henryk, Eugeniusz Romer jako uczeń gimnazjum nowosądeckiego Nadb. z IV t. „Rocznika Sądeckiego”. Nowy Sącz 1960 s. 169—184.
- Stasiewski Bernhard, Reformation und Gegenreformation in Polen. Neue Forschungsergebnisse, Münster in Westfalen 1960 ss. 99.
- Stomma Stanisław, Myśli o polityce i kulturze, Kraków 1960 ss. 190.
- Szafrański Adam Ludwik ks., Sumienie, jego struktura i wychowanie, Lublin 1960 ss. 40.
- Świeżawski Stefan, Rozum i tajemnica, Kraów 1960 ss. 386.
- Walicki Jan ks., Przynalność metropolitalna biskupstwa kamieńskiego i lubuskiego na tle rywalizacji Magdeburga i Gniezna, Lublin 1960 ss. 147.
- Waśkiewicz Hanna, Historia filozofii prawa. Filozofia prawa starożytnego świata pogańskiego, cz. I. Grecja — okres najwcześniejszy i helenski, Lublin 1960 ss. 109.
- Waugh Evelyn, Helena, tłum. Wacław Niepokólczycki, Kraków 1960 ss. 228.
- Winkler Edmundus, Elementa ad fontium editiones. II. „Liber disparata antiqua continens” Alexandro Masoviensi Episcopo Tridentino dictatus, Romae 1960 ss. XVII, 187, tab. 19.
- Wojtyła Karol ks. bp, Ocena możliwości zbudowania etyki chrześcijańskiej przy założeniach systemu Maksa Schelera, Lublin 1960 ss. 136.
- Wójcik Walenty ks., Instygator w oficjalacie okręgowym w Sandomierzu, nadb. z „Prawa kanonicznego, R. 2: 1959 z. 1—2 ss. (53).
- Vetulani Adam, Kanonista Stephanus Polonus. Nadb. z dzieła pt.: Prace z dziejów Polski feudalnej, ofiarowane Romanowi Grodeckiemu w 70. rocznicę urodzin, Warszawa 1960 s. 153—165.
- Nowe wydanie niemieckiego zводу prawa polskiego. Nadb. z „Czasopisma prawnohistorycznego” t. XII: 1960 s. 195—232.